

ปีที่ 47 ฉบับที่ 11 : 25 มีนาคม 2559

Volume 47 Number 11 : March 25, 2016

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกและการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว จังหวัดบึงกาฬ ปี พ.ศ. 2558

A surveillance of avian influenza in poultry by using a One Health approach, Buengkan province, Thailand, 2015

✉ nongtar_1992@hotmail.com

อภิญา แสงสว่าง, ชำนาญ ไวแสน, วิภูวัญ ศรีชัยวงศ์

บทคัดย่อ

ความเป็นมา: จากปัญหาการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่อุบัติซ้ำที่ผ่านมา จังหวัดบึงกาฬได้ดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค ภายใต้ นโยบายและทิศทางการพัฒนามาตรกรอบแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว (One health) ซึ่งมีกิจกรรมความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งภายในจังหวัดบึงกาฬ และขยายความร่วมมือไปถึงการดำเนินงานระหว่างประเทศของไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นความร่วมมือของพื้นที่คู่ขนานระหว่างจังหวัดบึงกาฬและแขวงบอลิคำไซ โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเฝ้าระวังเชื้อโรคไข้หวัดนกในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬ (2) เพื่อขยายเครือข่ายการดำเนินงานการป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬกับพื้นที่แนวชายแดนของแขวงบอลิคำไซ และ (3) เพื่อวางแผนดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียวของจังหวัดบึงกาฬ

วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาภาคตัดขวางเชิงพรรณนา ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 มีนาคม-31 กรกฎาคม 2558 เก็บตัวอย่างสัตว์ปีกด้วยวิธี Cloacal swab ส่งตรวจ 180 ตัวอย่าง (ตัวอย่างรวม 36 หลอด) นำส่งห้องปฏิบัติการเพื่อตรวจหาเชื้อโรคไข้หวัดนกด้วยวิธี RT-PCR

ผลการศึกษา: พบว่า การเฝ้าระวังเชื้อโรคไข้หวัดนกในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬ 180 ตัวอย่างไม่พบการติดเชื้อในสัตว์ปีกและการขยายเครือข่ายการดำเนินงานมีความครอบคลุมทั้ง 3 ระดับ ได้แก่

ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับอำเภอชายแดนกับเมืองคู่ขนาน รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือระดับจังหวัดบึงกาฬกับแขวงบอลิคำไซ ซึ่งมีบทบาทที่ก่อกองความร่วมมือด้านสาธารณสุขชายแดนลุ่มน้ำโขง การร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และเฝ้าระวังทาง การแพทย์และสาธารณสุข การซ้อมแผนโรคอุบัติใหม่ อุบัติซ้ำ ตลอดจนการศึกษาของบุคลากรที่เป็นเครือข่ายการปฏิบัติงานระหว่างเมืองคู่ขนาน ช่องทางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ และได้ใช้ข้อมูลมาวางแผนดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดโครงสร้างการบริหารศูนย์ปฏิบัติการเตรียมพร้อมด้านการแพทย์และการสาธารณสุขระดับจังหวัดเพื่อรองรับการระบาดของโรคด้วย

สรุปและวิจารณ์: อย่างไรก็ตามในการเฝ้าระวังเชื้อโรคไข้หวัดนกซึ่งใช้ห้องปฏิบัติการเอกชน อาจมีความไม่น่าเชื่อถือจากปัจจัยที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนทางการค้าของบริษัทผู้ตรวจเชื้อวัตถุตัวอย่าง จึงควรหลีกเลี่ยงการใช้ห้องปฏิบัติการเอกชน ให้ใช้ห้องปฏิบัติการภาครัฐแทน เช่น กรมปศุสัตว์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานราชการในการอ้างอิงผลการตรวจวิเคราะห์ซึ่งจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

คำสำคัญ : สุขภาพหนึ่งเดียว, การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก, บทบาทที่ก่อกองความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างบึงกาฬ-บอลิคำไซ

◆ การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกและการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว จังหวัดบึงกาฬ ปี พ.ศ. 2558	161
◆ สรุปการตรวจหาการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 11 ระหว่างวันที่ 13-19 มีนาคม 2559	167
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 11 ระหว่างวันที่ 13-19 มีนาคม 2559	171

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาค
นายแพทย์ธวัช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์ด้านวน อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ธนรักษ์ ผลิพัฒน์

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : สัตวแพทย์หญิงเสาวพักตร์ อ้นจ้อย

กองบรรณาธิการ

บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ สิริลักษณ์ รังษิวงศ์ สุวดี ตีวงศ์

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สมบุญรัตน์ ทศิธน์ว มาเอเดียน

พัชรี ศรีหมอก สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์

ฝ่ายจัดส่ง : พริยา ดล้วยพอง สวัสดิ์ สว่างชม

ฝ่ายศิลป์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พริยา ดล้วยพอง

ผู้เขียนบทความ

อภิญา แสงสว่าง¹ ชำนาญ ไวแสน¹ วิภูวรณ์ ศรีชัยวงศ์²

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ

² สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบึงกาฬ

Authors

Apinya Saengsawang¹, Chamnan Waisaen¹,

Wipoowat Srichaiwong²

¹ Buengkan Provincial Health office

² Buengkan Livestock Development Office

ส่งบทความ ข้อคิดเห็น หรือพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

กรุณาแจ้งมายังกลุ่มเผยแพร่วิชาการ สำนักระบาดวิทยา

E-mail: panda_tid@hotmail.com หรือ

weekly.wesr@gmail.com

บทนำ

ทั่วโลกได้ตระหนักถึงปัญหาทางสุขภาพของประชาชนมากขึ้นเนื่องจากการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำเพิ่มขึ้น รวมทั้งเชื้อก่อโรคที่ดื้อต่อยาต้านจุลชีพและเหตุการณ์จู่โจมจากการกระทำของมนุษย์ด้วยสารชีวเคมีโดยที่มากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาภายใต้กรอบแนวคิด “สุขภาพหนึ่งเดียว (One health)” คือแนวความคิดเพื่อไปสู่การมีสุขภาพดีแบบองค์รวม เน้นการแก้ปัญหาสุขภาพของทั้งคนสัตว์และสิ่งแวดล้อม⁽¹⁾ (ระบบนิเวศ) รวมทั้งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่มีความชำนาญด้านต่าง ๆ ทุกสาขาวิชาทางสุขภาพทั้งมนุษย์และสัตว์ในทุกระดับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการมีสุขภาพที่ดี และสมดุลสำหรับคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมในหลายวิชาชีพทั้งแพทย์ สัตวแพทย์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม นักวิชาการเกษตร และผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดสุขภาพหนึ่งเดียวที่ดีและยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกล่าว คือ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ US-CDC, USAID และ DAI-RESPOND จึงได้ดำเนินโครงการ One Health ในพื้นที่ 8 จังหวัดนำร่อง ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่ สงขลา อุบลราชธานี ตาก หนองคาย กรุงเทพมหานคร สระแก้ว และ 8 จังหวัดใหม่ที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ น่าน นครพนม นครศรีธรรมราช ตรัง ราชบุรี เลย ปราจีนบุรี และบึงกาฬ⁽⁵⁾

จังหวัดบึงกาฬซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) มีพื้นที่ระดับอำเภอที่เป็นคูเมืองกับ สปป. ลาว คือ อำเภอปากคาดติดกับเมืองท่าพระบาท อำเภอเมืองบึงกาฬติดกับเมืองปากซัน อำเภอเบญจล้าติดกับเมืองปากกระดิ่ง และอำเภอบึงโขงหลงติดกับเมืองหินปูนในแขวงบอลิคำไซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติขวางกั้น ระยะทาง 120 กิโลเมตร ประชาชนของทั้งสองประเทศสามารถเดินทางติดต่อกันระหว่างพรมแดนได้ตลอดแนวชายแดน มีด่านพรมแดน 1 ด่าน และด่านจุดผ่อนปรน 2 ด่าน เป็นช่องทางข้ามสัญจรระหว่างประเทศ ใช้เรือโดยสารเป็นพาหนะการเดินทางข้ามแดนส่วนใหญ่เป็นการไปประกอบอาชีพ ท่องเที่ยว และขายแรงงาน⁽²⁾ ซึ่งการเปิดประชาคมอาเซียนจะทำให้มีการเคลื่อนย้ายของประชากรแรงงาน และการ

เจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาทั้งโรคติดต่อระหว่างประเทศ การกำจัดขยะ สารเคมีในพืชที่นำมาประกอบอาหาร พืชที่เป็นพิษจากการวิเคราะห์ปัญหาในบริบทของจังหวัดบึงกาฬ บ่งชี้ถึงความไม่สมดุลของสุขภาพของทั้งคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการเกิดโรคและปัญหาสุขภาพของประชาชน และยังมีโรคติดต่อข้ามชายแดนที่ต้องเฝ้าระวังด้วย ได้แก่ ไข้หวัดนก ปอดอักเสบ (SARS) อหิวาตกโรค คอติบ โรคพิษสุนัขบ้า โดยเฉพาะโรคไข้หวัดนกเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่สำคัญ ซึ่งช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบเชื้อไข้หวัดนกในสัตว์ปีกในประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว แม้ในปี พ.ศ. 2557 ไม่มีรายงานการติดเชื้อโรคในคนก็ตาม

ในอดีตการแก้ไขปัญหาสุขภาพมุ่งเน้นจัดการกับเชื้อโรคหรือการรักษาทั้งในคนและในสัตว์ โดยเป็นการทำงานแยกส่วนกันยังขาดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจน ดังนั้นเพื่อขับเคลื่อนระบบการป้องกันควบคุมโรคที่ดี ทั้งในคนสัตว์และสิ่งแวดล้อม จังหวัดบึงกาฬจึงได้นำแนวทางการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว (One health) มาเป็นแนวคิดสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของการมีความมั่นคงทางสุขภาพเกิดสุขภาพหนึ่งเดียวที่ดีและยั่งยืนของประชาชน

จังหวัดบึงกาฬจึงดำเนินงานโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนแบบบูรณาการโดยกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าและโรคไข้หวัดนก ในขณะเดียวกันจังหวัดบึงกาฬ ยังมีประชากรสัตว์บางประเภทที่อาจก่อให้เกิดโรคนำไปสู่คนได้ เช่น สุนัขจรจัด ค้างคาว และนกอพยพ ซึ่งมีแหล่งขยายสัตว์ป่าระหว่างประเทศ 2 จุด เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญต่อการทำให้เกิดปัญหาทางด้านสาธารณสุข⁽³⁾

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฝ้าระวังเชื้อโรคไข้หวัดนกในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อขยายเครือข่ายการดำเนินงานการป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดนกในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬกับพื้นที่แนวชายแดนของแขวงบอลิคำไซ สปป. ลาว
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางการวางแผนดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียวของจังหวัดบึงกาฬ

วิธีการศึกษา

1. เก็บตัวอย่างสัตว์ปีกด้วยวิธี Cloacal swab ส่งตรวจ 180 ตัวอย่าง ในหลอดตัวอย่างรวม 36 หลอด นำส่งห้องปฏิบัติการตรวจหาเชื้อโรคไข้หวัดนกด้วยวิธี RT-PCR ที่ห้องปฏิบัติการบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จังหวัดนนทบุรี

2. ขยายเครือข่ายการป้องกันและควบคุมโรคในพื้นที่แนวชายแดน จังหวัดบึงกาฬ กับแขวงบอลิคำไซ สปป. ลาว

3. จัดทำแผนดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว จังหวัดบึงกาฬ⁽⁴⁾
พื้นที่ทำการศึกษา: พื้นที่ตามแนวชายแดนเป้าหมาย
4. อำเภอของจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ อำเภอเมืองบึงกาฬ ปากคาด บุ่งคล้า และบึงโขงหลง การคัดเลือกตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random sampling) โดยศึกษาระหว่างวันที่ 1 มีนาคม-31 กรกฎาคม 2558

ผลการศึกษา

1. ผลการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก

ผลเก็บตัวอย่างสัตว์ปีกในพื้นที่ศึกษาตามแนวชายแดนระหว่างวันที่ 1 มีนาคม-31 กรกฎาคม 2558 โดยวิธี Cloacal swab ส่งตรวจด้วยวิธี RT-PCR ในตัวอย่างสัตว์ปีก 180 ตัว ใน 36 หลอดตัวอย่าง รวมผลการตรวจหาเชื้อ H5N1 ให้ผลลบ (Negative) ทั้งหมด

2. ข้อมูลการขยายเครือข่ายการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬกับแขวงบอลิคำไซ สปป.ลาว

2.1 การขยายเครือข่ายการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว (One health) ประกอบด้วยเครือข่าย 3 ระดับ คือ

2.1.1 เครือข่ายระดับจังหวัดประกอบด้วยทีมสหวิชาชีพในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบึงกาฬ สำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดบึงกาฬ

2.1.2 เครือข่ายระดับอำเภอประกอบด้วยทีมสหวิชาชีพสาธารณสุขภายในอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอด่านควบคุมโรคระหว่างประเทศเมืองบึงกาฬ อาสาสมัครสาธารณสุขผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.3 เครือข่ายระดับอำเภอกับคู่มือเมืองชายแดนของ สปป.ลาว 3 คู่มือ ได้แก่ อำเภอ 1) ปากคาดกับเมืองท่าพระบาท 2) เมืองบึงกาฬกับเมืองปากซัน 3) บุ่งคล้ากับเมืองปากกระดิ่ง

2.2 กิจกรรมเครือข่ายการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว (One health) ดังนี้

2.2.1 ประสานงานด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน รักษา และควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการ ทั้งด้านคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

2.2.2 พัฒนาระบบการส่งเสริม ป้องกัน ควบคุม รักษา และฟื้นฟู ทั้งในคน สัตว์ สิ่งแวดล้อม และสามารถตอบโต้และรับมือกับปัญหาสุขภาพได้

2.2.3 เฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ
เตรียมพร้อมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.2.4 จัดการดูแลสุขภาพร่วมกันเพื่อเพิ่มความเข้าถึง
บริการ การแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่

2.2.5 ซ้อมแผนเตรียมความพร้อมรับการระบาดใหญ่
ของโรคไข้หวัดนกในเขตพื้นที่ตามแนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬ โดย
ภาคีเครือข่ายสุขภาพหนึ่งเดียว (One Health)

2.3 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว (One
health) จังหวัดบึงกาฬ และเครือข่าย

2.3.1 แลกเปลี่ยนการดำเนินงานจังหวัดบึงกาฬ –
แขวงบอลิคำไซ

2.3.2 แลกเปลี่ยนข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ (ไลน์กลุ่ม
e-mail)

2.3.3 กำกับติดตาม และสนับสนุนการดำเนินเนนงาน
ของเครือข่ายระดับอำเภอ

2.3.4 พัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง
กับการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคตามโครงการบูรณาการ
กรอบความร่วมมือชายแดนด้านการควบคุมโรค จังหวัดบึงกาฬ –
แขวงบอลิคำไซ ปี 2558

3. การวางแผนดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียวของจังหวัดบึงกาฬ

3.1 แผนการเตรียมความพร้อมระยะก่อนการเกิดโรค⁽⁴⁾

ด้านสาธารณสุข

3.1.1 จัดระบบเฝ้าระวังโรคและวิเคราะห์สถานการณ์โรค

3.1.2 จัดเตรียมทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วใน
ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

3.1.3 ซ้อมแผน เพื่อเตรียมพร้อมรองรับสถานการณ์
การระบาดของโรค

3.1.4 จัดทำแนวทางและมาตรฐานในการปฏิบัติการ
พัฒนาบุคลากรโดยการจัดประชุม

3.1.5 อบรมเชิงปฏิบัติการใช้ชุดใหญ่ในบุคลากรและ
ประชาชนกลุ่มเสี่ยง

3.1.6 ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำแก่ประชาชนหน่วย
ราชการและผู้เกี่ยวข้อง

3.1.7 จัดเตรียมและสนับสนุนเวชภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์
ป้องกัน ควบคุมและรักษาโรคไข้หวัดนก

3.1.8 เตรียมความพร้อมให้โรงพยาบาลมีแผนเตรียม
จัดระบบการดูแลรักษาผู้ป่วย

3.1.9 จัดตั้งเครือข่ายและศูนย์ข้อมูลในการเฝ้าระวัง
โรคไข้หวัดนก/ไข้หวัดใหญ่ในชุมชน

ด้านปศุสัตว์

3.1.10 จัดระบบเฝ้าระวังโรคในสัตว์ รวมถึงเฝ้าระวัง
โรคในกกรรมชาติ นกอพยพ

3.1.11 อบรมเชิงปฏิบัติการป้องกันโรคในไก่พื้นเมืองและ
สัตว์ปีก

3.1.12 พัฒนารูปแบบการเลี้ยงสัตว์ปีกจัดระบบการ
เลี้ยง การฆ่าสัตว์ปีกให้มีมาตรฐาน

3.2 แผนการเตรียมความพร้อมระยะเกิดโรค

ด้านสาธารณสุข

3.2.1 เฝ้าระวังและควบคุมโรคในคนโดยการรายงาน
สถานการณ์เมื่อพบผู้มีอาการสงสัยของโรค

3.2.2 ตรวจสอบข้อมูลตรวจสุขภาพประชาชนและ
แนะนำสุขภาพผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ปีก

3.2.3 ให้ความรู้แก่ประชาชนในการเฝ้าระวังป้องกัน
โรคไข้หวัดนกทั้งในสัตว์และคน

3.2.4 เตรียมพร้อมในการปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน

ด้านปศุสัตว์

3.2.5 ควบคุมโรคเมื่อสงสัยว่ามีโรคไข้หวัดนกและห้าม
การเคลื่อนย้ายสัตว์ปีกและซากสัตว์ปีก

3.2.6 จัดระบบการฆ่าสัตว์ปีกให้มีมาตรฐานตรวจสอบ
ผลิตภัณฑ์ในตลาดอย่างสม่ำเสมอ

3.2.7 ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และ
สุ่มเก็บตัวอย่างจากสัตว์ปีกเพื่อเฝ้าระวังโรคในสัตว์ในพื้นที่

3.3 แผนการเตรียมความพร้อมระยะหลังเกิดโรค

ด้านสาธารณสุข

3.3.1 ติดตามเยี่ยมเยียนช่วยเหลือผู้ป่วย ครอบครัว ดูแล
สุขภาพจิต พร้อมทั้งเฝ้าระวังโรคอย่างต่อเนื่อง

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

การเฝ้าระวังเชื้อโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ 4 อำเภอแนวชายแดน
เก็บตัวอย่าง (ไก่บ้าน) 180 ตัวอย่าง (36 หลอด) ตรวจหาเชื้อ H5N1
ด้วยวิธี RT-PCR ให้ผลลบทั้งหมด สรุปได้ว่า ไม่พบเชื้อไข้หวัดนก
ชนิด H5N1 ในสัตว์ปีก ตามเขตพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดบึงกาฬ
ช่วงที่ทำการศึกษา ทิศทางของการดำเนินงานป้องกันและควบคุม
โรค ประกอบไปด้วยทีมสหวิชาชีพด้านสาธารณสุข ด้านปศุสัตว์ ด้าน
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว และด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
มีการขยายเครือข่ายการป้องกัน ควบคุมโรคในพื้นที่แนวชายแดน
จังหวัดบึงกาฬเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และ
ระดับอำเภอ ที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับแขวงบอลิคำไซ สปป. ลาว

ตลอดจนได้จัดทำแผนดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียวทั้งด้านสาธารณสุข และปศุสัตว์ มีแผนการเตรียมความพร้อมระยะก่อนการเกิดโรค ระยะเกิดโรค และระยะหลังเกิดโรค

การส่งตัวอย่างตรวจเฝ้าระวังเชื้อโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ทำให้การกำหนดจำนวนตัวอย่างไม่ครอบคลุมเพียงพอ นอกจากนั้นแล้ว ควรหลีกเลี่ยงการใช้ห้องปฏิบัติการเอกชนหรือห้องปฏิบัติการที่ไม่มีการรับรองผลอย่างเป็นทางการในการตรวจหาเชื้อโรคเป้าหมาย เนื่องจากอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนทางธุรกิจ ควรใช้ห้องปฏิบัติการภาครัฐ เช่น กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์มหาวิทยาลัยของรัฐ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองจากราชการ เป็นต้น ซึ่งในการอ้างอิงผลการตรวจวิเคราะห์ซึ่งจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ร่วมผลักดันให้เกิดกิจกรรมการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียวขึ้นในจังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดบึงกาฬ ที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณเครือข่ายสุขภาพหนึ่งเดียวประเทศไทย-สหรัฐอเมริกาที่สนับสนุนงบประมาณดำเนินการในพื้นที่ นอกจากนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์อ้ออาจ เจริญสุข และอาจารย์อาทิชา วงศ์คำมา สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค ที่ได้ช่วยสนับสนุนและให้คำแนะนำในการจัดทำตลอดระยะเวลาที่ตรวจแก้ไขรายงานนี้ด้วยความเอาใจใส่

เอกสารอ้างอิง

1. คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. One Health คืออะไร (อินเตอร์เน็ต). 18 มีนาคม 2558 [สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก <http://www.vs.mahidol.ac.th/th/>

[index.php?Option=com_content&view=article&id=148:one-health-&catid=22:article2](http://www.boe.moph.go.th/index.php?Option=com_content&view=article&id=148:one-health-&catid=22:article2)

2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือสรุปผลงานประจำปี 2557. (เอกสารอัดสำเนา)
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบึงกาฬ กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารประกอบการตรวจราชการ ของผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 8 รอบที่ 2 ปี 2558. (เอกสารอัดสำเนา)
4. แผนการเตรียมความพร้อมรับการระบาดของโรคไข้หวัดนกประจำปี 2555 จังหวัดศรีสะเกษ. [สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก <http://www.ssko.moph.go.th/r506/SRRT/5.4.doc>
5. อาทิชา วงศ์คำมา, เสาวพัทธ์ อึ้งจ้อย. การประเมินระบบเฝ้าระวังโรคไข้หวัดของโรงพยาบาล 5 แห่ง ใน 5 จังหวัดทางภาคเหนือในปี พ.ศ. 2556. วารสารควบคุมโรค 2558; 41(2): 87-97.

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

อภิญา แสงสว่าง, ชำนาญ ไวแสน, วิภูวณ ศรีชัยวงศ์. การเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกและการดำเนินงานสุขภาพหนึ่งเดียว จังหวัดบึงกาฬ ปี พ.ศ. 2558. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2559; 47: 161-6.

Suggested Citation for this Article

Saengsawang A, Waisaen C, Srichaiwong W. A surveillance of avian influenza in poultry by using a One Health approach, Buengkan province, Thailand, 2015. Weekly Epidemiological Surveillance Report 2016; 47: 161-6.

A surveillance of avian influenza in poultry by using a One Health approach, Buengkan province, Thailand, 2015

Authors: Apinya Saengsawang¹, Chamnan Waisaen¹ Wipoowat Srichaiwong²

¹ Buengkan Provincial Health office ² Buengkan Livestock Development Office

Abstract

Regarding to an increasing problem of emerging and re-emerging infectious diseases (EIDs), many organizations in Buengkan province conducted activities of prevention and control to prevent the EIDs by using a framework of One Health strategy. Cooperating task forces with multi-disciplinary functions and expanding the operational plan by asking cooperation with Bolikhamsai province, Lao PDR were implemented into study areas. The objectives of the study were to surveillance avian influenza along border areas (2) to expand a network of prevention and control program for avian influenza with Bolikhamsai province and (3) to plan further surveillance program of avian influenza by using a One Health approach. A descriptive cross sectional study was conducted between March 1 and July 31, 2015. Cloacal swab samples from poultry were collected to test avian influenza by using RT-PCR tested by a private company and operational plan implemented into the study areas were observed. Results revealed that none of the samples (0/180) were a positive result for avian influenza and Memorandum of Understanding of public health between Buengkan province and Bolikhamsai province in a contribution of sharing surveillance information, EIDs and Re-EIDs drill and site visit of personal in both sites were launched. From the observation of the implementation plan, sharing information via social network could be a supportive factor in getting through a successful program of One Health network. That information was used as an input to establish the Emergency Operation Center at a provincial level to response any EIDs. However, the laboratory results from the private company might be making the result unreliable if compared to the result from a reference laboratory.

Keywords: One Health, avian influenza surveillance, Memorandum of Understanding of Buengkan province and Bolikhamsai province

3 โรค รู้เร็ว แจ้งเร็ว ลดความรุนแรงของโรค
แจ้งเหตุ ปรึกษาทางด่วนสาธารณสุขหรือขอส่งสัย
กับทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT) ที่สำนักงานสาธารณสุข
หรือสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้านท่าน
หรือโทร สายด่วน 1422
กรมควบคุมโรค หน่วยฯ อจากเห็นคนโทงสุขภาพดี
www.boe.moph.go.th
www.ddc.moph.go.th